

ROM

M A G A Z I N

#5, Decembar 2016

SOCIALNO MEDIA

Romano Live

BIZNIS

Savet ked čineja vorda

INFORMACIA

Akala 10 buča ma čivko Facebook

REDAKCIA

Jekh berš "buti"

www.magazinrom.com

Ako isi sloga ko jekh čher, o Devel ka del pobuter.

Sead Šerifi - Sejo

E redaktoresoro lafi

BAHTALO JEKH BERŠ ČERIBE BUTI "MAGAZIN ROM"!!! Ko Decembar okova berš ikljislo hine o jekhto broj "Magazin Rom". Ače jekh berš o magazin ekzistirini! Sar so vačerđum angljeder, but đene amendar na pendarena pe ko čače hem nikeda na dikhle pe ko čače. Ama, odova našti činađa amen te ikala 5 broja đi akana. Apsolutno nikastar nisavi pomoč na dobinđam. Akate ciljinava ko vlade, departamentia hem razna avera organizacie. Jekh jedino podrška kastar dobinđam, odova hine o "obično Romano narodo". Hari li odova?! Svako dive isi najhari jekh manuš kova so khuvela ki amari oficialno internet strana te dikhel hem te čitini o magazin. Nek oven saste sarine so delinde o magazin hem so buvļačerđe i informacia ki socialno media.

Me hijum but bahtalo so o projekti "Magazin Rom" ikalda 5 broja đi akana. Ama, pana pobahtalo hijum so maškaro amende ki redakcia na ikljisli nisavi holji, akošibe, dalavera, posavibe čhurikaja palo dum... O čefi, i sloga hem i bari energija anda amen đi ko akava, celo jekh berš te čera buti badihava. Šaj dijekhvar na dikhlijam amare čhaven hem šaj dijekhvar mukhljam považna buča, te završina o "Magazin Rom". Ama, ked đanaja so o "obično Romano narodo" jedva đačeri te ikljol nevo broj, amaro čefi pana pobuter barjola. Đi keda ka ovel ađahare, samo o Devel đanelia.

Sar so đanena ki amari redakcia bešena o Icko, i Brima, o Mišo, o Emrani, me hem akana alo amende jekh nevo člani, o Pipi. O Neđo đi akana hine amencar, ama ov birinđa te đal jekh aver drumo – Neđmedin Jašar Neđo, ov sasto but so hijan hine amencar đi akana! A, sarine tumen avera so hijen pana ki redakcia – oven saste ko akava paluno berš hem me ičerava imizi so tumaro čefi hem energija ka ičeri tumen pana but berša.

Sarine tumen so čitinena o magazin, slobodno šaj te kontaktirinen amari redakcia ako isi tumen disavo pučibe, kritika ja idea. Oven saste so pratinđen amen akava 2016. berš. Ko nevo 2017. berš mangava tumendje, sa o šukaripe so tumen kokri tumenđe mangena. Ka šuna amen, aver berš!

Seljami kotar

Sead Šerifi - Sejo

Redakcia:

Brima Gudinci, Ilija Rajkovic - Icko,
Emran Murina, Sead Šerifi - Sejo,
Mirsad Šerifi, Dennis A. Demirovic - Pipi

Slike:

Sead Šerifi - Sejo
Free Images

Design:

Sead Šerifi - Sejo

Autor hem glavno redaktori:

Sead Šerifi - Sejo

ISSN:

2002-195X (Online)
2002-1968 (Print)

Kontakt:

info@magazinrom.com

www.magazinrom.com
www.arlicenter.se

Produkcia:

A r l i c e n t e r
kunskapscenter

Amendar

O *Magazin Rom* tano jekh kvartalno hem badihava internet-magazin. Amaro fokus tane o Roma, a amari primarno idea tani te vazda e Romengoro interes e čitibase. O teme ko magazin šaj te oven kultura, integracia, svakodivesoro đandipe, informacia, muzika, sastipe, ajgara, nevipe, historia, kariera... O *Magazin Rom* ka ovel jekh forum kuri o Roma kotar celo sveto šaj te diskutirinen razna teme, te vačeren jekh bitno informacia, te reklamirinen pe..., znači o magazin ka barjol hem ka asimilirini pe premalo e Romengere kritike hem premalo Romengoro čefi! Amen ka počmina te pisina ko Arli dialekti, ama phravde hijam hem dijekhvar te publicirina artiklia ko avera Romane dialektia. O *Magazin Rom* ka koristini žanria hem stilja sar ko primer humor hem satira, ama amen na mangaja nikas te dukhava hem te holjančera. O moto kotar o magazin tano te pisini pe odija čhib sar so vačeri pe čhere! Zalo amari Romani čhib, jekh artikli ka pisina ki Švedsko čhib, sebebi amen o Roma kokri mangaja te bičala i korektno informacia kotar e Romengiri historia, čhib, kultura, adetia...

O magazin "Rom" tano bizo profiti! Iniciativa te čerel pe jekh esavko projekt ijljela o Sead Šerifi – Sejo. Ov kontaktirinda fantastična manušen kola bizo problemi prihvatindje akava izazov. Sarine biđidije akija idea hem sarine prihvatindje te pisinen badihava, bizo pare!

Ako isi tumen disavo pučibe, idea ja komentari pisinen amendje ko: info@magazinrom.com

Om oss

Tidskriften *Magazin Rom* är en online-kvartalstidning, som innehåller allmän kunskap, kultur, nyheter och information. I första hand tidskriften vänder sig till romer, men även vill hjälpa svenska myndigheter, olika organisationer och alla andra som är intresserade att göra skillnad, bidra till kulturen på olika sätt och utöka sina kunskaper om romer, romarnas historia, kultur och tradition. På det sättet ska vi tillsammans försöka bekämpa diskrimineringen, samt bevara mångkulturella verksamheter.

Ko akava broj:

Jag ser ingen skillnad på mänskor, men mänskor ser skillnad på mig!.....	5
Magazin Rom redakcia.....	6
Da li đanđan so?.....	8
Savet ked čineja vorda.....	9
Religia.....	10
Akala 10 buča ma čiv ko Facebook.....	11
Romano Live.....	12
Romani ajgara.....	14
Tuče na valjani knjiga, sebebi tu nikeda ništa na te ove	15

Nu kan du prenumerera på Magazin Rom!

1 nr 300:-

4 nr 300:-

Beställ på: info@magazinrom.com

www.magazinrom.com

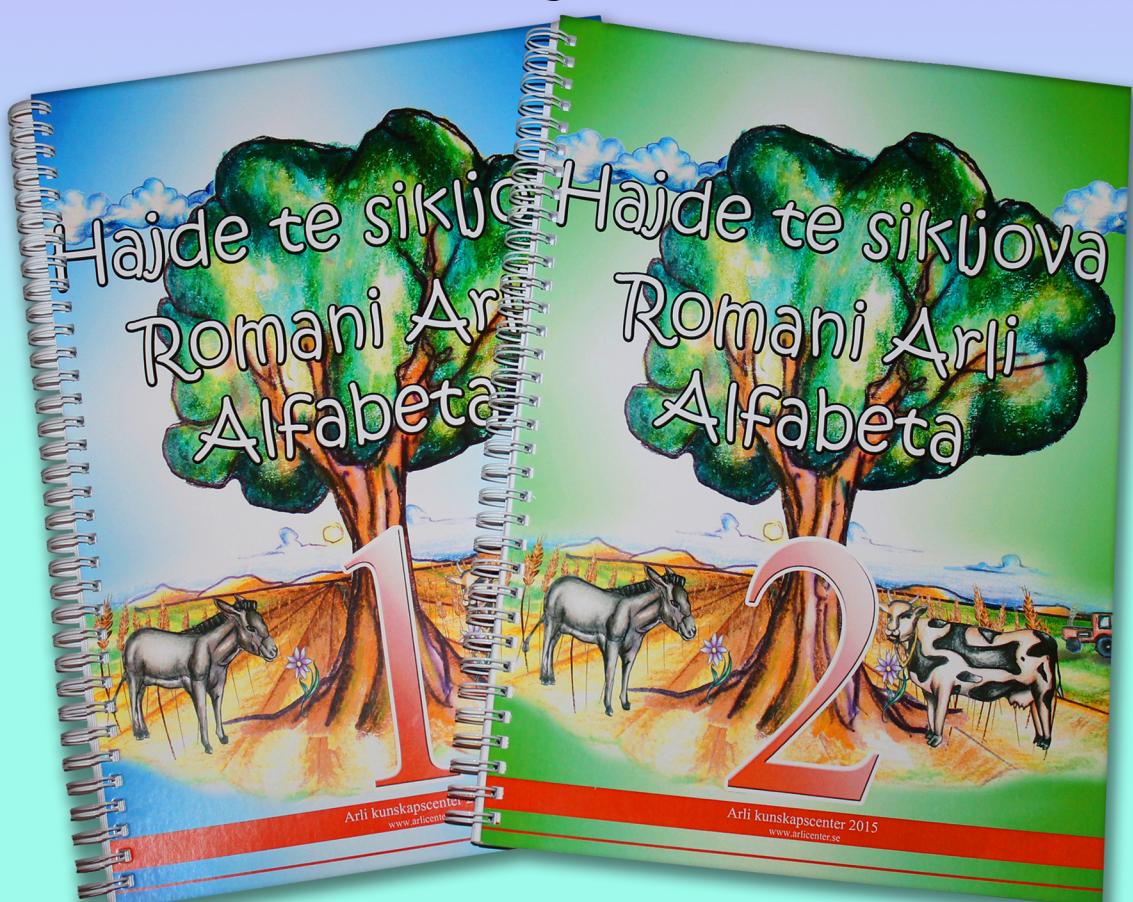
magazinrom.com

www.magazinrom.com

Kontakta oss på: info@magazinrom.com

Šaj te poručine ko: info@arlicenter.se

Hajde te sikljava Romani Arli Alfabetet

Hajde te sikljava Romani Arli Alfabetet 1
ISBN: 978-91-982463-0-8

Hajde te sikljava Romani Arli Alfabetet 2
ISBN: 978-91-982463-1-5

Jag ser ingen skillnad på människor, men människor ser skillnad på mig!

Året 1975 då socialismen levde, föddes en liten pojke i en liten och fattig romsk familj. Pappan var hårt arbetare och mamma var hemmafru. Att hans liv skulle spegla hans framtid det visste han inte. Men, att han skulle upptäcka ordet racism och uppleva det, något det skulle ändra hans syn lite senare i livet, det visste han inte heller. Som alla barn, så hade han det "bra" i sitt liv... syskon, kusiner och vänner. Skolan var på den tiden ganska hård. Barn var klädda i uniform och i matchande färger som symboliserade dåvarande Jugoslaviens flagga. Alla skulle vara "lika", men ändå kände han sig utanför. Han och hans mörkhyade skolkompisar fick inte samma behandling som de "vanliga" skolbarn. En oskriven regel var att bruna barn fick lämna sina skor utanför skolans entrédörr och fick sitta längst bak i klassrummet, så att de inte stör undervisningen.

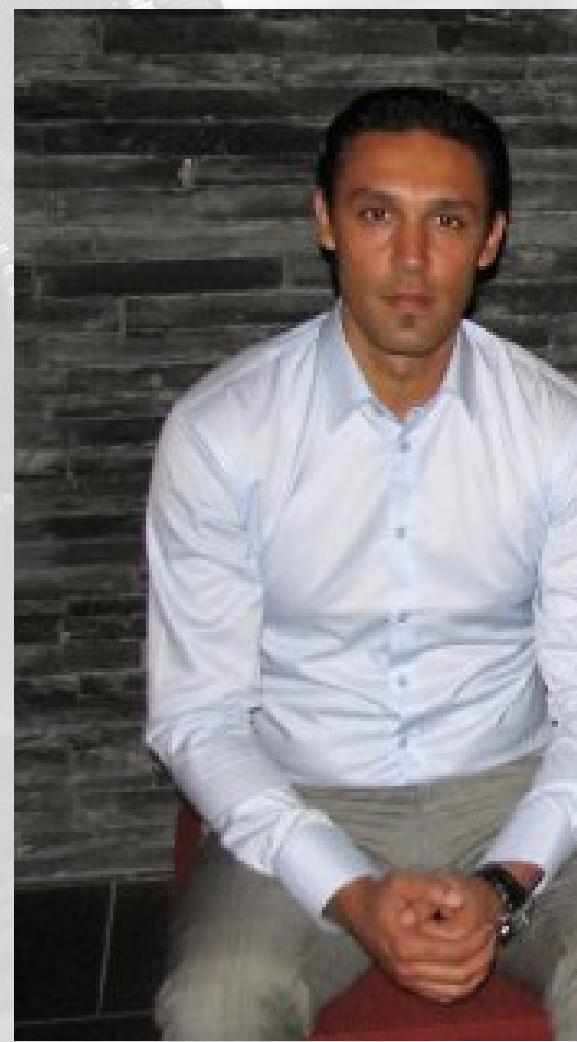
Att läsa, det gillade han. En dag frågade han sin lärare om att få låna en bok och läsa den hemma. Svaret han fick startade igång akt till det som skulle vara hans framtida jag. Läraren sa: "DU BEHÖVER INTE LÅNA BOKEN, DET KOMMER ÄNDÅ INTE ATT BLI NÅGOT UTAV DIG". Stor sorg och enorm besvikelse kändes i den lilla pojkens kropp och hans tilltro att känna sig som alla andra har försvunnit för gott. En lärare bör och ska vara förebild för alla barn. Lärarens visdom ska föras vidare till kommande generationer och inte

skapa besvikelse och sorg för barn. Pojken gick hem och frågade sin mamma, om det var något fel på honom och varför fick han inte låna boken? Mamma visste inte vad hon skulle svara på den fråga, utan enbart tröstade honom med varma kramar.

Sådana "vardagliga" händelser, påverkade den oskyldiga pojken och hans syn till den ljusa framtiden. En månad efter den plågsamma händelsen, på en bildlektion ritade han en teckning där soldater slår bruna människor, samt ett stort hakkors. Självklart slutade det inte bra för honom. Hans mamma och pappa blev kallade till ett möte med rektorn och övriga lärare som skulle prata om hans beteende och hur man ska göra vidare. Men, konstigt nog att ingen undrade hur den stackars lilla pojken mådde. Man hade varken frågat eller undersökt, hans svårigheter i skolan och i livet. Man ville bara straffa honom! Han har bytt flera skolor under sin livsgång. Han hamnade på fel sidan av lagen. Livet har inte varit snäll mot honom, utan bar endast motgångar.

Idag är pojken en vuxen kvinna. Han har egna barn och står med båda fötterna på jorden. Hans jobb och goda vänner gör honom lycklig lottat. Familjen ger honom mycket kärlek och stöd i livet. Idag har han lärt sig att argumentera och stå för sina åsikter. Han kämpar, bryr sig om andra människor och ler mot livet.

Hans motgångar har gjort honom till den han är idag. Han är pappa, behandlings pedagog och aktivist för romernas rättigheter i samhället. Han skäms inte att prata om sitt förflutna och inte heller att erkänna att lilla pojken är JAG, Dennis Amet Demirovic!

Dennis A. Demirovic

Jekh berš but sigate nakhlja. Baro čefi, potenciali, đandipe, energija, patriotizmi, sloga hem but pare kotar amari đepa, čerđa akava projekti te ovel baro suksesi. Odoljese ko akava artikli ka prezentirina e manušen kola so čerđe o *Magazin Rom* te ovel čačipe. Akala 6 Roma bešena ki redakcia!

SEAD ŠERIFI - SEJO

O Sejo tano bijando te ovel Romano aktivisti! Pana sar čavoro hine ki Srbia probinđa te del inspiracija hem motivacija pese hem peklje amaljenđe te čeren "diso baro" ko đivdipe. Avdije o Sejo odija inspiracija hem motivacija mangela te del e tiknende ki Švedska. Ov čerela buti sar sikavno ki Romani čhib hem studirini lingvistica. O Sejo pisindā "Romani Arli Alfabeta" hem glavno redaktori tano ko "Magazin Rom".

Berš: 29
Buti: sikavno, pisatelji, studenti
Familia: Romni, 2 čhave
Favorit dildi: Trin lafia daje
Favorit filmi: Gandhi
Favorit sport: Tenis

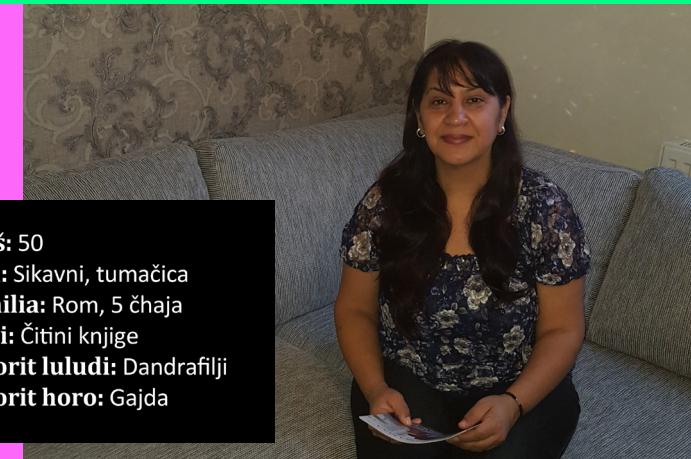
Berš: 29
Buti: Kriminalno detektivi
Familia: Romni, 1 čavo, 1 čhaj
Idol: Olof Palme
Favorit knjiga: The secret
Favorit maro: Ašoj

BRIMA GUDINCI

I Brima Gudinci tani pandžhajengiri daj. I Brima avdije čerela buti sar sikavni ki Romani čhib ki Helsingborg komuna kuri hem bešela peklje romeja. Pana ked bešla hine ki Birojca, olakoro dad hine olje čefi oj te ovel sikavni hem te pomožini e Romanen čavoren. Avdije tano odova čačipe! Zalo odova oj tumačini hem đala ki specializacija te šaj te pomožini e Romen pobuter. I Brima phenela so hem amen o Roma šaj sa te resa hem te ova sa so mangaja, samo ako isi amen baro čefi.

ILIJA RAJKOVIC - ICKO

O Ilija Rajkovic – Icko sar 15 beršengoro čavo alo ki Švedska. Kotar prvo dive, oljesoro cilji hine te ovel jekh delo kotar akija phuv. Dinđa zori ki škola, mučisalo e čibjaja hem ko krajo uspinđa. O Icko avdije čerela buti ki policia hem bešela ki referensgrupa kotar "Romani strategia" koja tani jekh delo kotar Švedsko vlada. E Ickosoro najbaro suno tano sa amen o Roma jekh dive te ova edukuime hem respektirime manuša ko celo sveto.

Berš: 50
Buti: Sikavni, tumačica
Familia: Rom, 5 čhaja
Hobi: Čitini knjige
Favorit luludi: Dandafilji
Favorit horo: Gajda

ROMA

M A G A Z I N

Berš: 22
Zanati: Studenti
Familia: Dad, daj, phral, phen
Favorit PC igra: FIFA 17
Favorit knjiga: Harry Potter
Favorit maro: Gulaš

MIRSAD ŠERIFI - MIŠO

O Mirsad Šerifi – Mišo isi olje 22 berš hem bešela ki Kostolac, ki Srbia. Ov đelo hine ki elektro-tehničko gimnazia Nikola Tesla ki Kostolac, a akana nastavini peklje studie ko elektro-tehničko fakulteti ki Beograd. Oljesoro najbaro interes tano tehnologia, a šaj te arakhi hari vakti te šužačeri peklje vorda hem peklje amaljencar te čheljel basket. O Mišo tano ki redakcia kotar Magazin Rom andi početka hem di akana ko svako broj hine olje najhari jekh artikli.

DENNIS AMET DEMIROVIC - PIPI

O Dennis tano amaro najnevo člani ki redakcia. Ov bešela ki Falun, ama isi olje čefi sarine te đanen so tano ov jekh Zemunsko čavo. O Dennis čerela buti sar medicinsko pedagog ki Falun komuna. Ov bare glasoja vačeri so na čerela nisavi nacionalno ja versko diferencia maškarlo manuša hem odoljese ked isi olje šansa te pomošini đikas, ov pomožini sa vileja.

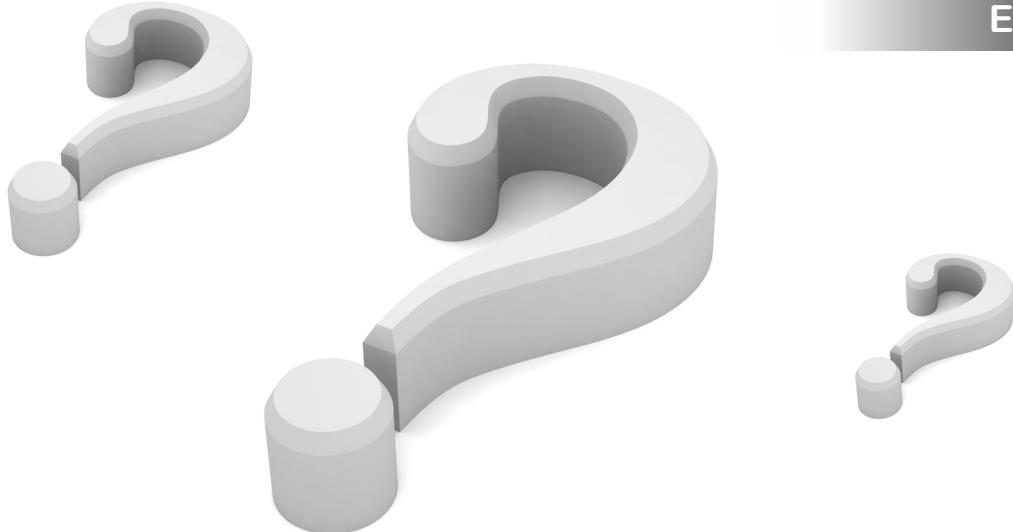
Berš: 41
Buti: Medicinsko pedagog
Familia: Romni, 1 čhaj
Favorit pisatelji: Astrid Lindgren
Favorit diz: Zemun
Favorit maro: Maraklji

Berš: 26
Buti: Sikavno ki romani čhib
Familia: Romni, 2 čhaye, 1 čhaj
Favorit pevači: Erđan
Favorit sport: Fudbal
Favorit maro: Bureko maseja

EMRAN MURINA

O Emran Murina tano amaro kosmopoliti. Ov bijandilo ki Srbia, ekvaš poklo đivdipe bešla hine ki Germania, a avdije bešela ki Švedska. O Emrani isi olje 26 berš, ženimo tano hem isi olje trin čhaye. Ov čerela buti sar sikavno ki Romani čhib ki Flen komuna. O Emrani studirini ko Univerziteti ki Uppsala hem aktivno pisini artiklia ko Magazin Rom. Ked isi olje vakti čheljela fudbal peklje amaljencar. Ama, oljesoro najbaro čefi tano ked bešela čhere te čheljel peklje čhavencar. O čhave tane oljesoro barvalipe.

Da li đandđan so ...

... o lafi *banana* isi ola afričko poreklo? O banane ki Evropa ande o Portugalska biznismenia.

... ko *McDonalds* ki India na biknena pe hamburge-ria, sebepi ko Hinduizmi i gurumni isi ola but baro status?

... o *kham* tano jekh čereni?

... prvo štamparsko presa čerđa o *Johannes Gutenberg* e beršeste 1440?

... o lafi *Kanada* isi olje poreklo ki Indiansko čib hem značini "baro gav"?

... te redina *jekh milioni dolaria* sa po jekh dolari jekh opro jekheste, ka ovel 110m učo hem 1t pharo?

... o *đučhel* hine prvo životinja so dresirinda o manuš? Odova hine angljeder 15 000 berš.

... o *drakha* šaj te eksplodirinen ako čhiveja oljen ko mikro te tačon?

... o *gepard* šaj te prastal 100km/h?

... o *puži* šaj te sovel trin berš bizo hič te na đangavđovel?

SAVET KED ČINEJA

VORDA

Mangeja li te čine vorda, amen ka pomožina tut te ane najšukar odluka. Angljeder sa, mora te đane kozom pare hijan spremno te de e vordanđe. Sar dujto save vorda tuče valjanena: sedan, karavan, minivan, kupe... Ače disave primeria so valjani te čere hem te kontrolisine ked đaja te dikhe o vorda so mangeja te čine.

Prvo dikh o vorda avrijal, sar dičhola i karoseria hem i farba. Dikh da li tani i farba ki celo karoseria isto niansa. Dikh te nane kušlo ja khuvdo hem sar phravđona/phanjona o udara. Ako dijekh udar phareste phanjola odova šaj te značini so hine khuvdo. Obavezno proverin o vorda diveste ked dičhola, te šaj šukare te arakhe o "garavde" greške. Dikh save tane o gume, ked tane producirime hem kozom tani hor oljengiri šara. Ked več dikheja o gume, ma bistre te dikhe da li tani i rezervno guma othe. Palo odova kontrolisin o broj kotar šasia hem o broj kotar motori. Valjani te dikhe o penđere da li čerena šukar, specialno ako tane električna. Ako čerena sigate onda tane šukare, ako tane spora odova šaj te značini so valjani te promini pe o električno motori. Ako tane o vorda 2005. berš producirime, ko sa o đamija valjani te pisini broj 5.

Nastavin i kontrola ko enterijer. Dikh da li tane oštetime o sedištja. Ko savo stanje tano o volani, da li tano kušlo hem haljačerdo. Akava isto važini te dikhe i ručka kotar menjaci. Obavezno

proverin o pedale kotar gas, kočnica hem kvačilo. Nastavin pana ko enterijer, da li diso "čudno" šundola andre. Sar čerela o stereo, sar čerela i klima. Proverin celo elektrika ko vorda, svako dugma da li čerela. Ked sa akava dikhlan hem proverilan, onda šaj te thare o vorda.

ŠUKAR	LOŠNO
dizel	dizel
- ekonomia	- skupo o delia
- zoralo	- skupo te namistine
benzini	benzini
- jeftino o delia	- trošini but
- jeftino te namistine	

Prvo de kontakt, ama ma thar odma o vorda! Dikh da li sa o lampice isključinena pe. Akana thar o vorda hem ikljov avrijal te šune sar čerela o motori buti. Phrav i hauba kotar o motori hem dikh da li isi ulje hem da li đikuri fordela ulje. Isto važni talo vorda te dikhe da li đikuri kapini ulje ja aver diso.

Test vožnja tani but važno! Vozin o vorda ki diz, dikh sar ponašini pe ked isi gužva, da li sigate vazdela i temperatura, da li tane udobna o vorda, sar menjini o brzine... Palo odova ikljov ko phravdo drumo. Vozin hari posigate, te osetine sar cidena o vorda. Ako tu deja but gas, a o vorda "harinena" tegani diso nane šukar. Isto važni te proverine o kočnice sar čerena buti. Dikh da li isi disavo čuro ko auspuh. Ako o vorda tane dizel, normalno te ovel hari čuro. O čuro valjani te ovel samo hari kalo, ama ako tano o čuro but kalo onda disavo filter tano pherdo. Ked o vorda isi oljen motori ko benzini, tegani na valjani nisavo čuro te ovel. Ako ikljola parno ja plavo čuro kotar auspuh, tegani diso nane šukar. Ked završindan i test vožnja dikh i servisno knjiga kotar vorda. Ki akija knjiga ka dikhe ked tane čerde o servisia. Palo odova da ko dijekh mehaničko dučana, te čere diagnostika hem te dikhe da li o vorda isi oljen pana disavi greška.

RELIGIA

I religia tani diso so osetinaja andre ki amari duša, sar mislinaja amare gođaja, amare vileja hem diso ko so veruinaja. But akaljestar našti te takina vastencar hem te dikha jačhencar, ama da li tano odova odobor važno?!

Avdije, amen o Roma bešaja ko sekundarna hem multikulturna thana. I religia tani amari privatnost, amaro rahatluko hem amaro šukaripasoro drumo! Đivdo insani avdije isi olje mogućnost te birini maškaro but religie. Ko akava artikli ka pomina samo o 5 najbare religie hem samo i najvažno fakta ko odola religie. Ma bistren, ako mangena điko te respektirini tumen hem tumari religia, isto ađahare mora hem tumen te mothoven respekt premalo aver manuš, oljesiri religia, oljesoro identiteti...

Kristianizm

O kristianja veruinena so isi samo jekh Devel hem so o Isus tano oljesoro čavo. Ki oljengiri knjiga, ki Biblia šaj te čitine sar o Isus alo ki Phuv te vačeri kotar o Devel. O krsto tano najvažno simboli ko Kristianizm. O Isus hine mulo ko jekh krsto.

Judizm

Hem o jaudije veruinena so isi samo jekh Devel. Oljengiri knjiga vičini pe Tora. Ki Tora isi but tekstia so mothovena sar valjani hem so valjani te čere ko đivdipe. I čereni tani najvažno simboli ko Judizm. I čereni hine o simboli kotar o kralj David. Ov hine oljengoro kraljo angljeder 3 000 berš.

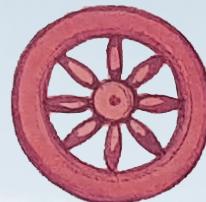
Islam

Okola manuša so pripadinena ko Islam vičinena pe muslimanja. O muslimanja e Devle vičinena Alah. O profeti o Muhamed prvo hine šunđa e Devlesere lafia. Sa akava o muslimanja šaj te čitinen ki knjiga, ko Kurani. Terno masek tano o simboli ko Islam.

Budizm

O budistia mangena te živinen sar so pheja o Buda. O Buda na hine Devel! Ov hine samo jekh đando manuš so bešlja ki India angljeder but berša. O budistia veruinena so o manuš šaj te živini ko akava sveto but droma. Točko 8 liniencar ko maškar tano oljengoro simboli.

Hinduizm

O hinduistia nane oljen samo jekh Devel. Ki koja diz o manuš bešela ja ki savi familia pripadinela ko odova Devel veruinela. But hinduistia veruinena so o manuš šaj te živini but droma ko akava sveto. Ked merela jekh manuš, palo disavo vakti šaj te bijanđol paljem ko jekh nevo telo. O simboli ko Hinduizm tano aum. Aum tano jekh lafi so o hinduistia vačerena ked molinena pe.

facebook.

**Ked podijan ďikuri ko putovanje, ked bijanđan čhavore, ked dobindan pare ki kladionica...
Sa akala šuze momentia mangeja te deline tekle amalencar hem tekle familia ko Facebook.
Ama, razmislin barem duj puča adalestar. Ako tu kerđan toklo profili te ovel privatno,
toklo profili šaj palem te hakirini pe hem tutar sa šaj te đandol pe.**

Akala 10 buča nane hič šukar te publicirine ki socialno media:

1. Niked ma čhiv slike taro toklo pasoši ja tari tikli vozačko dozvola

Isi manuša so konstantno čhivena pumare avionska karte hem pasošia te šaj te sikaven kaj ka putujinen. Ma slikin o pasoši, sebebi othe šaj sa tekle podacia te dičhon, sar ko primer datum keda hijan hine bijando, matično broj ja o broj taro pasoš. Adala podacia đana dalje ako tumaro amal taro facebook lajkuini ja delini i slika.

2. Toklo plani aso putovanje

Niked ma pisin ki socialno media kova datum mislineja te pođine ko drumo. Adava tani but šuži informacia aso čora kola mangena te khuven ko toklo kher. O čora ka đanen so tu na hijan khene hem bizo gajlja "šaj te keren pikli but".

3. Informacia taro tikli ekonomia, sar ko primer informacia tari banka.

Baro rizik isi ako kerđan akava, te ačhove bizo pare.

4. O pobedničko tiketi tari kladionica

Jekh manuš slike inđa o pobedničko tiketi hem publicirinda ko Facebook. Jekh olesoro "amal" đelo ki kladionica hem pheja so našalđa o tiketi, ama isi ole slika taro e tiketeso broj kova tano registririmo ko kladionikakoro kompjuteri. O "amal" taro Facebook lela pese sa o pare. Jekh aver situacija so šaj te ovel ako čhivđan o tiketi ki socialno media, te resen tut o čora hem te len tutar o tiketi.

5. Kherutni adresa niked ma sikav

Ko Facebook hijam amala razna manušencar. But manušen čak ni na pendaraja ko čače. Na đanaja koj tano šukar, a koj tano lošno. Adalese, akava ma keren!

6. Tekle čhavoresere buča

Ma čhiv slike kaj toklo čhavoro đala ko "kindergarten" hem ko kova igralište khelela pese. Mangeja li svako te đanel kaj toklo čhavo đala hem kaj khelela pese ked tu na hijan khene?

7. Situacie tari tikli buti

Niked ma pisin sari tuke ki buti hem niked ma pisin lošno taro toklo šefi. Niked na đaneja ko pendari tekle šefe hem savi relacia on isi olen. Šaj te našale i buti!

8. O statusia kola kopirinena pe hem delinena pe ko Facebook

Sigurno dikhlan so pisinena o manuša hem so čhivena slike taro na primer naborme čhavne hem ako na pisineja ja na delineja onda ka ovel tut but baro lošnipe ko đivdipe. Ma veruin ko adava hem ma delin. Šaj toklo Facebook te hakirini pe but lokheste.

9. Ma delin informacia taro toklo plani

Sar ko primer: "aso duj dive koncert ki Göteborg, o Erđani avela". Ko adava način đanena sarine kaj hijan hem so kereja. Isto, ma ker "tag" i lokacija kaj momentalno hijan.

10. Intimna slike

Tekle intimna fotografie šaj te širinen pe svugde. Pazin sar slikineja tut hem apsolutno ma publicirin ďikuri!

Romano L I V E

SA O ROMA VIRTUALNO ČEDIME KO JEKH THAN

Romano Live tani jekh grupa ko Facebook e Romendē kuri šaj te publicirinen peklje statusia, te čeren ajgara hem te promocirinen razna akcie. O cilji tano sa o Roma te oven VIRTUALNO čedime ko jekh than.

Romano Live ko Facebook

- Bešindoj ki buti ki miklji pauza, alji maje jekh idea te čedav sa e Romen ko jekh than. Ki praktika hem ko čače odova nikeda našti te ovel, ama amen avdije bešaja ko moderno sveto. Majoritet kotar o Roma avdije isi oljen kompjuter, Ipad, "smart" telefon... hem internet. Tegani mislijum ko Facebook te phravav jekh Romani grupa. Facebook tani but pendarutni internet strana ko globalno nivo hem skoro sarine amen o Roma isi amen najhari jekh profili othe. Čim resljum čhere, počmijum te realizirinav miklji idea.

Mora li te ovel baš "LIVE"?

- Ki početka i idea hine te publicirini pe i momentalno situacia. Odova šaj te ovel jekh pisimo status ki momentalno situacia, jekh slika publicirimi ki momentalno situacia ja jekh video snimimo e kameraja hem publicirimo ki momentalno situacia. Ama, i grupa Romano Live počmija te barjol but sigate hem o manuša počmije te publicirinen sa podiso.

Pheneja i grupa barjola but sigate. Kobor đene hijen akana?

- Ko akava momenti (21. Novembar 2016 ko sati 16:00) i grupa isi ola **8 107** manuša. Ama, akija cifra palo svako sati ovel sa pobari hem pobari.

Kobor tani i grupa Romano Live purani?

- Angljeder štar masek, nilajese phravđum hine i grupa. Samo me kokri hijum hine administrator, a već o prvo dive hine 300 manuša ki grupa.

Kobor administratoria hijen avdije?

38

- Momentalno hijam štar administratoria hem jekh moderatori. I Goga Demirovic, o Almir Sali, i Jasmina Mukic hem me hijam administratoria, a o Alen kotar Germania tano moderator. Me mangava sastipe poanglal pana Roma te oven administratoria hem moderatoria. Ama, ði akana amen so hijam momentalno, isi amen jekh but šuži saradnja. Dikhaja hem pratinaja sarine te respektirinen o pravilia so isi amen ki akija grupa.

Save tane o pravilia?

- Sarine ki grupa te respektirinen jekh jekhe, te na akošen, te na phraven muhabeti kotar religia, politika... Ako ðiko čerela diso aðahare, amen šaj te pisina oljese ja olače so odova na hine šukar hem ako mangela te aðhol ki grupa, mora te respektirini amare pravilia. Ako odova manuš na mangela te šunel, onda amen ikalaja olje ja ola kotar grupa hem blokirinaja.

Savi čhib vačerena hem pisinena o manuša ko Romano Live?

- Hahahahah... Romani čhib hem Švedsko čhib. Ama, moklo čefi ka ovel te činava i Švedsko čhib, sebepi ki grupa isi amen Roma kotar Germania, Belgia, Srbia, Makedonia... hem odola Roma na haljovena i Švedsko čhib. Odoljese me bičhalava apel sa e Romenđe ko Romano Live te vačeren hem te pisinen ki Romani čhib!

Savi cifra hem kobor ðene ka ovel toklo čefi te oven ki grupa Romano Live?

- Ako dikhaja samo akava berš, onda amaro cilji tano te ova 10 000 Roma. Ama, ako dikhaja poanglal, onda moklo čefi ka ovel sa o Roma ko sveto te oven čedime ki akija grupa!

Demko Maksuti

Berš: 24

Edukacia: Gimnazia

Buti: Admin. ko Romano Live

Favorit paramiz: Pinokio

Favorit filmi: Dom za vešanje

Favorit maro: Špagete soseja

ROMANI AUGARA

Lazinena duj sapa ko veš.

Sap 1: Da li hijam amen otrovna sapa?

Sap 2: Na!

Sap 1: Uhhh, šučur Devla...
kicindum hine miklji čib.

Kurta: Ičerava ki godi kobor pošukar
hine ko Titasoro vakti.

Murta: Čače?! Pa sar hine tegani?

Kurta: Khuveja hine ki dučana,
Ijeja pantolke, jakne,
phereja o kese ano salame
hem suđukia...

Murta: E, akana?

Kurta: E, akana naštī...
kamera akate, kamera okote...

Hine o Amerikanco, o Rusi hem
o Rom ko jekh sastanko. Ko odova
sastanko dogovorisalje svako
oljendar te hanel jekh bari gropu
ki pikjli phuv.

Ki Amerika, o Amerikanco handa
jekh gropa 100m hor hem
arakhlja jekh sani kabla. Tegani
o Amerikanco vačerđa sarinendē:
Amen, o Amerikancia hine amen
internet angljeder 100 berš.

Akana alo o redo đi ko Rusi. Ov
handa ki Rusia jekh gropa 200m
hor hem arakhlja jekh thulji
kabla. Tegani o Rusi vačerđa
sarinendē: Amen ki Rusia hine
amen telefoni angljeder
200 berš.

Ko krajo ačhilo o Rom. O Rom
ljelja te hanel 500m hor gropa ki
Romani mahala. Hem...
na arakhlja ništa. Tegani o Rom
vačerđa sarinendē: Amen,
o Roma hine amen mobilno
telefoni angljeder 500 berš!

Đi na hine o Facebook sarine amen šaj
hine te urava ista šeja ko duj bijava!

O sikavno ki škola phenđa: "Tuče na valjani knjiga, sebepi tu nikeda ništa na te ove"

E beršeste 1975 keda o socializmi hine but zoralo, bijandilo jekh tikno čavo ki jekh Romani hem čoroli familia. O dad hine čerđa phari buti, a i daj arakhlja e čhaven čhere. Sar čavoro, ov na đanđa so ka arakhi olje tajsa dive. O lafia rasizm hem diskriminacija ko odova vakti ov na pendarđa. Ama, akala lafia čerđe o tikno čavo avdije te ovel jekh zoralo manuš.

Sar sa avera čavore hem ov hine olje "sa"... phralja, phenja, amala. Ko odova vakti i škola hine pophari hem poaver čhane kotar avdije. O čavore ki škola akharđe uniforme, ko boje kola so hine simbolizirinena e purane Jugoslaviakoro bajrako. Tegani sarine hine oljen isto pravo, ama ov paljem osetinđa so nane jekh delo kotar odija ideologija. Ov hem oljesore kalje amala na hine oljen isto tretmani sar avera "obična" čave. Sa o kalje čhave mora hine te ačhaven peklje kundre anglo e školakoro udar, sebepi oljengere kundre hine "but melalje". O kalje čhave nikeda na beštindje anglal ki klupa. E melaljengoro than đanđola pe hine kaj tano... palal!

Te čitini knjige, but hine olje čefi. Jekh dive pučlja hine peklje sikavne te ljal jekh knjiga čhere hem te čitini. O sikavno vačerđa: "TUČE NA VALJANI KNJIGA, SEBEPI TU NIKEDA NIŠTA NA TE OVE". Pelo mazumi ked šunđa o tikno čavo akala bivilesere lafia. Jekh sikavno valjani te ovel idoli sa e čavorenđe. E sikavnesoro đandipe

valjani te resel đi ko avera generacie, a na te šudačeri hem te čerel mazumi e čavoren.

O tikno čhavo đelo čhere hem pučlja peklje daja da li tano ov poaver čhane kotar avera čavore hem sose ov našti anda i knjiga čhere? Oljesiri daj na đanđa so te phenel. Oj dolinda olje ki janglja hem galindja olje hari, te bistrel odija bilađakiri situacija.

Esavke "svakodivesere" situacie, hine oljen but baro efekti upro akava tikno hem naivno čavoro. Jekh masek palo odova, o tikno čhavo hine ko likovno crtindja sar o holjame askeria marena e kalje manušen hem jekh but baro nacističko simboli. Akava so čerđa na ikljuslo hine ko šukar. Oljesiri daj hem dad hine vičime te aven ki škola ko sastanko e direktoreja hem e sikavnencar, te diskutirinen e tiknesoro ponašibe. Ama, čudno so niko na pučlja sar osetini pe odova tikno čhavo. Niko na pučlja savo pharipe o tikno isi olje ki škola hem ko đivdipe. Ka phene, manglje inatese te čeren pana pobaro pharipe. O tikno promindja but škole palo odova. Hine olje problemi hem e zakoneja čak. O đivdipe na hine lokho oljese. Problemi palo problemi redinđa pe.

Ama, šučur o Devel dikkja oljeja. Avdije, o tikno čhavo ulo baro manuš. Stabilno manuš, kova isi olje poklo čher, peklje vorda hem šukar familia. I familia dela oljese podrška ko đivdipe.

O amala hem buti čerena olje te ovel but bahtalo. Ov đanelo avdije te argumentirini hem na mukhela nikas te dukhavi olje. Avdije tano dad jekhe tikne čhajače, čerela buti sar medicinsko pedagog hem aktivno tano ko Romano pučibe. Ov na lađala te vačeri piklji paramiz hem ov na lađala te phenel so odova tikno hijum ME, o Dennis Amet Demirovic - Pipi!

Dennis A. Demirovic

Daje

Đi me sovava, tu ušteja.
Šaj celo rat na sučan,
ti godi upro mande tu čhivđan.
Šaj me ništa na đanav,
ama daje tuče akava me ka phenav.
Đanava sar tu man dikheja
hem sar tu man arakheja.
Meklje šeja uvek thovde hem peglujime,
ko poklo than on tane čhivde,
svako sabalje maje on več spremime.
O habe hem o maro več odothe
hem tu đaćereja man več ko pre.
Odoljese me phenava, ov sasti mi daj but.
Bizo tute naštī hem mangava tut but.

Brina G.

